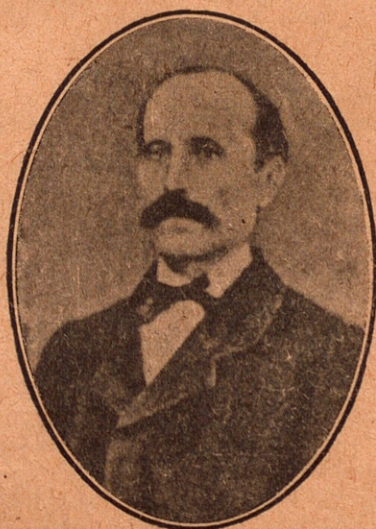

Homenatge
a
PEP VENTURA

**LLIGA SARDANISTA
DE CATALUNYA**

BARCELONA
XIX d'abril MCMXXXI.

13

Els beneficis que s'obtinguin amb la
venda d'aquest fascicle, seran destinats ín-
tegres a la subscripció pel MONUMENT
PEP VENTURA a Figueres.

La Sardana

Ordre, cadència, harmonia del gest, realització corporal de la melodia de l'ànima commoguda, idealització de la part formal de l'ésser humà, això és el que deu ésser la dansa digna de l'home.

Els balls que avui dia són universals, que viuen en la societat alta i baixa de tots els països qualificats de civilitzats, en son origen era regionals, indígenes, expressió mímica de la característica d'una raça. A l'universalitzar-se s'han afemellat i descolorit, han perdut la sana sinceritat primitiva.

A la Sardana, nostre ball nacional, la dansa noble per excel·lència li tocarà algun dia estendre's universalment? És una sort que no li desitgem. Ella ha d'ésser nostra i de ningú més. Ella, la digna, ens la farien indigna.

Hem de voler-la ben nostra per a fer la guerra a la dansa barroera i sensual, per a conservar la sanitat de nostre jovent i l'alegria de nostres vellets.

Ella ha d'ésser l'àngel de la guarda de les alegries de nostres festes i esbarjos populars; al deixar-la a tothom, ens la tornarien dissipada de la seva fortalesa, marcida sa franca alegria, emmollida sa melangia dolça.

Pels nostres músics, quina forma més característica, flexible i hermosa per a emmotllar ses inspiracions! Ella ha de tenir una influència preeminent en l'actual i tendre floreiximent de la música catalana. Dintre el moviment general d'aquesta dansa, quina varietat de ritmes despertadors de noves energies creadores que fermenten el llevat que posseim de les races progenitores de nostra raça, un no se què de primitiu i fort que ens refà del decadentisme modern! Quina gamma més variada de sentiments permet la forma-sardana! Escolteu una sardana d'en Pep Ventura, d'aquest primitiu músic, però gran poeta de la melodia: els curts, la primera part

de la dansa, ens donaran l'ambient de lloc i hora, ens faran la presentació de l'assumpte; en els llargs sentireu el cant individual, el cant del poeta, l'escollit que plora o riu amorosament; després, com a última frase, ve el cant col·lectiu, la resposta del cor, la tornada de la cançó, el clam de la multitud, ample ressonança del cant del poeta.

Músics catalans, novells cantaires de l'esplèndid renaixement de nostre terra, feu de la sardana una forma predilecte de vostra inspiració; així, en aquell vas se farà rància, com vi novell en bota vella, i agafarà regust i sentor de la terra vostra i serà guardada de l'agror del decadentisme modern.

LLUIS MILLET

(fragment)

En Pep Ventura és el *creador i plasmador* del to i de la fesomia sentimentals de la sardana, o sia d'aquell element, d'aquell matç ideal típic que fa que la sardana sigui sardana i que no sigui altra cosa més que sardana, i que tothom la distingeixi immediatament com a tal, de la mateixa manera que es distingeix una persona d'una altra. Aquesta és la veritable creació d'en Pep Ventura; no una orquestració més o menys ben feta o una harmonització més o menys rica i que més de quatre vegades, més que harmonització és deformació del veritable esperit sardanístic.

Millor hauria estat, cent vegades millor, que en Pep Ventura hagués conegut fonament l'art de la música, més allò que ell creà (que no s'apren amb regles més o menys estantisses) creació instintiva que és a l'hora forma i fesomia, i ànima i definició i pura essència de l'agre de la terra, això no sols no ho ha esborrat ningú, sinó, que més o menys, ho ha reproduït tothom, uns cops adonant-se'n, altres sense adonar-se'n i emprant unes o altres formes, segons la naturalesa i el talent de cadascú. I encara afegiré que bona sort n'hem tingut uns i altres.

AMADEU VIVES

Un somni davant la tomba d'en Pep Ventura

Ara mateix, allà davant la tomba humil d'en Pep Ventura, amics meus, he tingut un somni! He tingut un bell somni! He somniat, no se pas com, tot d'una que el nostre músic popular erav iu. Era viu encar i nosaltres—els sardanistes empordanesos i els d'arreu de Catalunya que ens trobem avui reunits i agermanats, aquí en aquesta magnífica incomparable ciutat de Figueres, per a gloriïcar i enaltir la Sardana—anavem amorosament a cercar-lo i el portavem joiosos a la nostra festa. Un si és no és esma-perdut i estranyat, ell ens seguia amable i complascent, amb el seu posat seriós i vestint la seva típica levita negra i el seu pantaló clar amb aquells quadres estrofolaris. Li oferiem el lloc presidencial que ell acceptava cofoi, encar que lleugement torbat i confús, i començavem, davant d'ell, a la nostra manera, aquest elogi i aquest enaltiment de la Sardana, d'aquesta dansa, flor de l'Empordà, que tan i tan, en altres temps, havia fet cantar i havia fet plorar també l'ànima del nostre músic.

El bo d'en Pep Ventura ens escoltava embadalit i, sense acabar de comprendre-nos ben bé del tot, ens mirava, ens mirava amb els seus ulls petits, escudrinyaires i enamoradisos i, al conjur de les nostres paraules abrindades, ell passava de sorpresa en sorpresa i de meravella en meravella.

A mida que anavem parlant, i corprés pels nostres entusiasmes, el seu rostre escardalenc anava il·luminant-se i el seu pit batejava violentament.

Restava immòbil i abstret com una estàtua. Li preguntàvem i no ens podia respondre. Soltadament s'aixecà i avençà

alguns passos. Unes llàgrimes brillants lliscàren dels seus ulls i amb veu llunyana, ofegada per la commoció mateixa, parlà i digué :

—Ara he comprés, germans de la terra, el misteri pregon de la meva ànima! Ara entenc el sentit de les meves cançons! Ara puc seguir el vol de les meves tonades. Jo cantava, cantava, com canta l'ocell boscà, les meves refilades eren el goig i eren la raó mateixa del meu viure. No sé pas d'on em venien les tonades; no més sé que tot allò que em rodejava i feria els meus sentits assedegats devenia ritme i es tornava dansa desseguida. Tota sensació, tota música, vingués d'allà on vingués, se'm tornava sardana a l'instant i eren sardanes, per a mi, les mirades i les rialles i les paraules de les noies i les cançons dels pastors i les revoltes del poble i la melangia dels capvespres i les matinades empordaneses i les alegries i les tristors totes de la meva vida.

Va passar, roent, pel meu cor el frissar sentimental de la terra i encenguè en mi, vulgues no vulgues, les primeres flames d'aquest gran arborament de llibertat que ara veig estendre's impetuós arreu de la nostra Pàtria.

Jo no ho sabia pas llavors, però tot el meu cor n'era plè, n'era plè i desbordava, d'aquest desig vehement, que ara ens aplega i agermana a tots, gent de la nova Catalunya, de vibrar amb una vibració pròpia; de dansar i de viure amb un mateix daler; de cantar amb idèntics enamoraments d'ideal; de viure i de morir fidels a l'esperit sagrat de la terra.

Pobre i senzill com era, jo sabia ben poca cosa; jo no sabia gairebé res, però sabia, amics meus, una sola cosa, que ningú no me l'havia mai ensenyada, però que era com carn de la meva carn; com sang de la sang meva; com esperit del meu esperit. Aquesta cosa, que jo sabia molt bé, era que cal sempre estimar amb passió la nostra terra i les nostres coses de cada dia. Jo n'era un enamorat de la meva terra. Jo estimava amb bojeria el meu Empordà i totes les seves coses lluminoses, incomparables. Es per això que em semblà un dia que portava tota la meva terra dins del cor i no sabia com alleugerir-me d'aquest pes dolç però feixuc tan mateix. No més

me'n alleugerien les tonades de les sardanes. Com més cantava més sentia la febre i l'anhel de cantar. Cantava a la bona de Déu, però en cada tonada de les meves sardanes jo hi deixava viu un troç de la meva terra i també, palpitant, un bocí de la meva ànima. Aquell neguit meu que mai no se m'acabava! Aquell delit que no'm deixava mai! Aquella dèria que m'aturmentava sempre! Aquelles frisanccs i aquells entusiasmes nous cada dia! Aquell engrescament sens fi per la música i aquella enyorança i aquell enamorament constants per la sardana, jo no podia, de cap manera, explicar-me'ls llavors! Jo servia, amatent i fidel, els comanaments imperiosos de la meva terra i prou.

Aquí, entre vosaltres, sardanistes d'arreu de Catalunya, i ara que, des del meu recés de pau i serenitat, puc veure amb joia el llarg i gloriós camí que ha fet la Sardana—qui hauria pogut mai pensar-ho!...—començo de comprendre clarament el perquè de totes les meves fadigues i de tots els meus anhels: el perquè dels meus deliris i de les meves ambicions.

Amb mi, en aquells primers temps d'il·lusió i d'esperança, ja hi ereu tots vosaltres amb totes les vostres gestes; amb totes les vostres idealitats; amb totes les vostres ardideses; amb totes les vostres empreses múltiples; amb tot aquest abrandonament de fe i de voluntat que aixeca i salva la nostra terra.

Ja hi ereu vosaltres i ja hi era tot l'avenir prodigiós de la nostra dansa; ja hi era tot això que ara vosaltres podeu viure i contemplar i també tot allò altre que n'ha d'esdevenir per a la major joia i per a la major glòria de tots.

Perquè heu de saber que en tota cosa, per humil que sia, sentida i creada amb aquell essencial esperit de fidelitat a la terra, hi són continguts tot el passat i tot el futur de la raça.

No es pot estimar ni comprendre la Sardana sense ésser completament fidels a aquest esperit. I aquest esperit, que vol ascendir sempre, és cada dia més exigent amb nosaltres. *La Sardana que ahir era un idil·li, avui ja és un combat i demà serà una epopeia.*

Danseau-la sempre units i agermanats, fills de la nova Catalunya, units i agermanats com en aquesta bella festa que

commou les pedres dels carrers i aixeca les lloses de les tombes! Danseu-la amb fe creixent! Danseu-la amb entusiasme de joves i escampeu-la arreu! Danseu-la amb la consciència exacte i el coneixement clar de tot allò que, d'ara endavant, cada sardana exigeix dels seus dansaires.

Així com nosaltres, sardanistes de Catalunya, que heu vingut a Figueres per a retre homenatge a l'Empordà dels meus amors, m'heu fet comprendre avui el misteri pregon de la meua ànima, tan debó jo us poguéis revelar i fer comprendre amb aquestes paraules meves, que venen de molt en dalt i de molt lluny, tot el misteri inefable de la Sardana, la dansa símbol de tot el renaixement català!

No m'oblideu germans!

Amb Déu siau!—

Dites aquestes paraules, amb veu pausada i lenta, la figura amable s'esvaï; l'ombra de Pep Ventura es fongué tot d'una. Un raig de sol, brillant i clar, ocupà el seu lloc. Cel endalt, invisible, llunyana, haurieu dit que una tenora sospirant escampava, amorosa, pels aires les notes dolcíssimes del "Per tu ploro".

Heus aquí el bell somni que he tingut avui, diada de la celebració primera d'aquest acte d'enaltiment de la Sardana a Figueres, en tornar de la tomba tranquila i assolellada de nostre immortal Pep Ventura.

JOAN LLONGUERES

Pep Ventura al cel

Pep Ventura fou un músic d'una tècnica deficientíssima. Pot fer-se aquesta afirmació sense cap escrúpol de consciència i sense el més lleu desig d'enxiquir la seva figura de músic; és un fet indiscutible que es fa evident a la més lleugera ullada que hom doni a les seves obres.

De l'ofici de compositor, de l'ofici d'harmonista especialment, Pep Ventura en sabia molt poc, però molt poc. Tan franca es manifesta la seva ignorància en aquest punt concret, que ens inclinem a pensar que Pep Ventura tenia el sentit de l'harmonia en estat sumament rudimentari, si no és que n'estava mancat.

Això, dit d'aquesta manera crua, pot fer creure als que no entenen gaire en música o no hi entenen gens, que Pep Ventura, musicalment, era una nul·litat. Els que pensin d'aquesta manera s'equivoquen. Pep Ventura era músic, molt músic, molt més que alguns que de la música en saben el tecnicisme de tots els recons i reconets. En un conte molt graciós de Mark Twain hi ha un episodi, que, tot portant-lo fins a la paradoxa, concreta bé el cas de Pep Ventura.

Un vell capità de marina, el capità Tempesta, mor i va al cel, on troba un amic nomenat Sandy, el qual, en llargues converses d'un humor extraordinari i d'un sentit filosòfic formidable, li explica totes les particularitats que ha anat observant a la glòria celestial.

Parlant incidentalment de personatges que havien tingut gran relleu a la terra, el capità Tempesta pregunta:

— Heu vist Napoleó, Sandy?

— Molt sovint. Va passant el temps passejant-se, plegat

de braços, amb la seva ullera de llarga vista sota l'aixella. Però està molt enutjat perquè aquí, com a capità, no té pas el mateix lloc que tenia allà baix a la terra.

— És que n'hi ha d'altres més il·lustres?

— Certament. Són homes dels quals no s'havia sentit parlar mai a la terra, perquè no havien tingut avinentesa de mostrar llurs capacitats; homes per l'estil de l'ataconador, el veterinari, l'esmolet dels quals us parlava fa poc. Homes que mai de la vida han tingut un sabre a la mà, ni han tirat una canonada. Però tenien el geni militar, encara que no han tingut l'avinentesa de mostrar-lo. I aquí han reprès llur veritable lloc, per damunt de Cèsar, d'Alexandre i de Napoleó. El més gran geni militar que hagi produït el nostre món era un rajoler de Boston, o d'aquells voltants, mort durant la revolució. Es deia Absaló Jones. Hi ha sempre una multitud que l'enrona. Si hagués tingut la sort de poder-se produir, hauria sobrepujat en geni militar tots els capitans de tots els temps. Però no tingué aquesta sort. Havia provat inútilment d'enrollar-se com a simple soldat; no el volgueren perquè havia perdut els dos dits polzes en un accident. Això no ha estat obstacle perquè aquí prengué el lloc que mereixen les seves aptituds. I no hi ha ningú que miri Alexandre o Napoleó, quan Absaló Jones és per allí prop.

Aquesta ficció de Mark Twain s'escau a Pep Ventura com l'anell al dit. Tenint en compte, però, que ací a la terra no veiem els homes per dintre i no podem judicar les seves aptituds en estat de potència, sinó en obres de fet, no podríem dir que Pep Ventura, el sastret de Figueres, fou un músic, si, com el rajoler de Boston, no hagués tingut la sort de poder-se manifestar. Feliçment, les aptituds musicals del sastre Pep Ventura tingueren aquesta sort, encara que en molt minsa proporció; tan minsa com si el rajoler de Boston no hagués tingut altra avinentesa d'exterioritzar el seu geni militar més que comanant mitja dotzena de lladregots de camí ral i dedicant-se a la no gaire brillant ni gloriosa empresa d'assaltar diligències.

La condició social de Pep Ventura fou humilíssima; la

seva infantesa, a Figueres, s'escolà com la de tantes i tantes criatures malmenades, sense guiatge, sense instrucció, com la d'un trinxeraire podríem dir copiant un seu biògraf. Un sastre compassiu el recollí i li ensenyà l'ofici. Un músic de cobla, un tal Llandrich, descobrí en ell aficions musicals quan ja era un home i l'ensenyà de solfa, res més que de solfa. Aquesta fou tota la preparació musical de Pep Ventura segons les dades recollides fins avui, i no creiem pas que en vinguin de noves a modificar essencialment la seva història.

A l'època en que visqué Pep Ventura (1818-1874), la música travessava un període de terrible defallença a la nostra terra. L'italianisme s'havia ensenyorit d'una manera absoluta del gust general, i els compositors, salvant rares excepcions, no eren altra cosa que uns imitadors de les més indigents manifestacions de la música teatral italiana. Fa pena i vergonya llegir la música que aquí produïen els més saberuts dels nostres músics durant aquella època.

Doncs bé: en aquell moment en que tota la tècnica, tota la ciència musical, tota la cultura dels nostres intel·lectuals s'esmerçava en la producció de la música més ramplona, o més impersonal i insignificant, si volem, en els millors casos i amb una raritat excepcional, Pep Ventura, el modest musiquet de cobla, sense més tècnica que la rudimentària del solfeig, sense més instrucció general que la de saber llegir i escriure (això darrer caldria, encara, discutir-ho; cal veure la seva ortografia), sense més cultura social i general que la que podia donar-li la freqüentació constant dels seus companys de cobla, Pep Ventura, malgrat totes les influències de l'italianisme que tan fortament havien de pesar damunt d'ell (com es veu en moltes de les seves obres), malgrat la descaracterització i la despersonalització absolutes de la nostra música culta, crea, per intuïció genial, l'estructuració definitiva de la nostra sardana; gira, per intuïció genial, la seva atenció vers la música popular tan purament nostra, i llença a la cara dels músics saberuts i dels intel·lectuals llamencs tot un enfilall de melodies meravelloses, sang de la nostra sang, ànima de la nostra ànima, vibració pura del nostre esperit i del nostre sentiment. I amb

aquestes melodies segueix tota la terra empordanesa i arbora les multituds humils, senzilles i sanes amb el foc de la música per ell nostrada, i els desvetlla el sentiment pairal i fa reviure en llurs ànimes adormides el sentiment patri. I als músics que vindran, els dóna guiatge, els ensenya el camí de salvació i de deslliurança d'influències exòtiques ofegadores. Què voleu més?

Tenim la ferma convicció que, quan serem al cel (si Nostre Senyor ens hi vol), veurem l'humil sastret Pep Ventura ocupant el lloc que li correspon com a gran músic; com també creiem que alguns que aquí han fet de músics, els veurem allí dalt, en honorança a les seves veritables aptituds, ocupant els llocs que els pertoqueu entre els rajolers, els ataconadors o els esmolets.

FRANCESC PUJOL

Pep Ventura

Per l'ambient en que visqué i degué desenrotllar-se aquest músic empordanès vuitcentista, pogué assolir només una part de la migrada formació tècnica que l'estat absolutament precari de la cultura musical al nostre país permetia durant els dos primers terços del segle passat.

No es cregui, però, que "l'avi Pep" restà molt endarrera respecte dels professionals coetanis seus; solament pogueren davantçar-lo els que, residint a la capital, els havia estat possible de seguir més de prop el moviment musical que de tant en tant ens arribava d'ultrafronteres.

Malgrat la restricció de mitjans d'expressió a que el seu tan limitat coneixement de la tècnica de la composició condemnava En Pep Ventura, la seva gran intuïció i facilitat melòdica li permeteren de deixar escrites infinitat de obres, especialment "Sardanes".

És innegable que Pep Ventura no posseïa esperit de selecció i així hom ha de deplorar la manifesta inferioritat de bon nombre de produccions seves; però no és pas menys cert que si aquest músic hagués pogut rebre tota la cultura, per bé que limitada, de la seva època és molt probable que Pep Ventura hauria sentit la necessitat de controlar més rigorosament el valor de la seva invenció musical, la qual, per aquest sol fet, hauria guanyat en qualitat.

No obstant bé deu haver en la producció de Pep Ventura quelcom de característic, quan ella, a desgrat de la inferioritat tècnica del seu autor, ha viscut més que el seu propi temps, contràriament a l'esdevingut amb tants d'altres músics contemporanis seus, que tot i posseint el màxim d'estudis permesos

per llur època, s'endugueren, en morir, tot record de les obres llurs? Bé deu tenir Pep Ventura algun mèrit més que el ja prou considerable d'haver tingut la visió de les possibilitats sonores i expressives del conjunt instrumental que ell va deixar concretat en la "Cobla" encara actual; bé deu haver en la música de Pep Ventura quelcom de "racial" i d'inconfusible, quan la "tenora", en llançar a l'aire les notes del "Toc d'oració" o de "Per tu ploro" aconseguix commoure totes les fibres dels grans músics actuals, inclosos alguns dels que semblen voler negar tota sensibilitat en música.

J. LAMOTE DE GRIGNON

Autor Lliga Sardanista Cata...
Signatura 78:92(46.71)(04)(Ven)Llig
Título Homenatge Pep Ventura
Registro 4297 | 17-VIII-06

Número del	Fecha de	Fecha de	De

ORFEÓ CATALÀ
BIBLIOTECA

BARCELONA 80

Reg. 4297
Sig. 78:92(46.71)
(04)(Ven)Llig
(17-VIII-06)

